

Op zoek

Nachtelijk licht

Hosyar Saeed Rasheed

Hosyar Saeed Rasheed werd in 1971 geboren in Sulaymania, Iraaks Koerdistan. Hij groeide op in een milieu waarin kunst en cultuur een belangrijke rol speelden. Zijn oom was een beroemde zanger en zijn oudere broer Rebwar, tegenwoordig een van de bekendste Koerdische kunstenaars (op het moment werkzaam in Engeland), was zijn eerste leermeester. In de tijd dat Hosyar opgroeide was in Irak de Ba'thpartij al aan de macht (sinds 1968). Vanaf de jaren zeventig waren er geregeld gewapende confrontaties tussen de centrale regering in Bagdad en de verschillende Koerdische partijen die naar autonomie of onafhankelijkheid streefden. Dit had tot gevolg dat het voor Koerden niet mogelijk was om in de Iraakse hoofdstad te studeren. Dus in tegenstelling tot de lichte Koerdische kunstenaars van de generatie daarvoor, was het voor Hosyar niet mogelijk om te studeren aan de kunstacademie van Bagdad. Het werk van Hosyar staat dan ook losser van de traditie van de moderne kunst van Irak, dan dat van de oudere generatie Koerdische kunstenaars.

De turbulente ontwikkelingen in Koerdistan bepaalden in grote mate zijn jeugd. Net als zijn broer Rebwar was Hosyar politiek actief en werd ook hij gezocht door het Iraakse regime. In 1988, toen de oorlog met Iran op zijn einde liep, lanceerde de regime in Bagdad de beruchte Anfal campagne in de Koerdische regio. Naast de beruchte gifgasaanvallen, waarvan die op Halabja in het westen het meest bekend is geworden, trachtte het regime ook het Koerdische platteland te zuiveren. Honderden Koerdische dorpen werden met de grond gelijk gemaakt en de inwoners werden gedeporteerd naar de zuidelijke woestijnen, waar zij de dood vonden in massagraven. Op die manier zijn er 180.000 Koerden om het leven gekomen.

Ook in de steden werd jacht gemaakt op iedereen die ervan verdacht werd iets te maken te hebben met het Koerdische verzet. In 1989 werd ook Hosyar gearresteerd. Een half jaar was hij in handen van de beruchte Amm al-Amm, Saddams speciale geheime dienst, weer een aparte eenheid binnen het grotere geheel van de Iraakse veiligheidsdiensten. Daarna kwam hij terecht in de inmiddels ook in het westen beruchte Abu Ghraib gevangenis in Bagdad. Nadat

Anfal

Schaduw van het verleden

hij daar een half jaar verbleef werd hij overgebracht naar de Badosh gevangenis in Mosul (Noord Irak). Het was rond die tijd (1991) dat het Iraakse leger door de geallieerde troepenmacht uit Koeweit verdreven werd en overal in het land kwam het Iraakse volk in opstand. De volksofstand begon in het zuiden, maar sloeg al snel over naar de Koerdische regio. Ook in Mosul begon men zich te roeren. Het gevolg was echter dat het Iraakse regime vele gevangenen, waaronder Hosyar, weer overplaatste naar de Abu Ghraib. Uiteindelijk kwam Hosyar in 1991 vrij, met een uitwisseling van gevangenen die door het Koerdische verzet waren gemaakt op het Iraakse leger.

Toch was het leven in Irak niet veilig, ook niet in de inmiddels min of meer autonome regio Koerdistan. Hoewel het regime er officieel was verdreven en er door de VN een No Fly zone was ingesteld, waren de geheime diensten op de grond nog altijd actief. Hosyar stond nog op een zwarte lijst en de Koerdische autonome regio was nog steeds een gevaarlijke plaats voor degenen die door het regime actief gezocht werden. Om die reden verliet hij uiteindelijk zijn vaderland en nam wijk naar Rusland. In 1992 begon hij zijn opleiding aan het Surikov Instituut in Moskou. Een programma van de UAF maakte het voor hem mogelijk om zijn opleiding te vervolgen in Nederland. In 1993 studeerde hij een jaar aan de AKI in Enschede en in de periode 1994-1995 voltooide hij zijn studie aan de Rietveld Academie in Amsterdam. Sinds die tijd is hij als zelfstandig kunstenaar gevestigd in Amsterdam en exposeert hij in binnen en buitenland.

Aanvankelijk werd het werk van Hosyar sterk bepaald door zijn herinneringen aan Koerdistan. Het eerste dat in dat werk opviel waren heldere en primaire kleuren en de weelderige vormtaal. Een belangrijke inspiratiebron was de Koerdische volkskunst. Voor Hosyar was dit iets buitengewoon wezenlijks. Omdat er veel van de traditionele Koerdische cultuur was vernietigd wilde hij in zijn werk de herinnering levend houden. Het ging hem overigens niet om een directe voortzetting van deze rijke traditie; wel verwerkte hij elementen op een persoonlijke manier in zijn werk.

In de loop der jaren is zijn werk steeds soberder van compositie geworden. De overdadige vormtaal van zijn vroege periode heeft plaatsgemaakt voor rustige en evenwichtige composities. Ook is zijn werk steeds abstracter geworden, al is het dat nooit helemaal. Er zijn altijd figuratieve elementen aanwezig, die voor hem een krachtige symbolische betekenis hebben. Er zijn drie elementen die veel in zijn recente werken terugkomen.

Blauwe woorden

Allereerst is er het motief van de vis. De vis is voor hem het symbool van leven. Waar vissen zijn is leven mogelijk. In zijn context een begrijpelijk symbool, als je bedenkt dat in de chemisch vervuilde gebieden in Koerdistan ook de vissen verdwenen. Op die manier is de vis voor hem een soort teken van leven geworden.

Een ander terugkerend element is de windzak, een motief dat veel terugkeert in zijn recentere werk, ook in zijn verder bijna geheel abstracte schilderijen. De windzak heeft zowel als compositorisch element als in werkelijke zin een functie. Het laat zien dat alles permanent in beweging is en dat alles aan verandering onderhevig is.

Het derde motief dat veel terugkeert in zijn werk is een touwtje of eigenlijk een elastiekje. Dit gegeven is sterk verbonden met zijn persoonlijke geschiedenis. In de tijd dat Hosyar op school zat verstopte hij geheime berichten of verboden boeken en geschriften tussen zijn normale boeken, bijgehouden met een elastiekje. Op die manier moest hij vaak de controleposten van het Iraakse leger passeren. Nu hij in ballingschap zijn vrijheid heeft gevonden, durft hij zijn elastieken steeds losser te maken, waardoor de verborgen boodschappen tevoorschijn komen.

Een gegeven dat de kunstenaar ook altijd heeft gefascineerd zijn sporen die mensen achterlaten op oude muren. Dat is gezien zijn herkomst enigszins begrijpelijk. Het oude Irak (Mesopotamië), waar sinds de oudheid vele beschavingen kwamen en gingen is vol van oude menselijke sporen. Sinds de vroegste tijden hadden mensen de gewoonte om hun namen op muren te schrijven, als een soort naambordje. Latere generaties schreven daar weer overheen. In de hedendaagse volkscultuur bestaat deze traditie nog steeds. Hosyar maakte recent een reis door het Syrische gedeelte van Koerdistan, waar hij een fascinerende serie foto's maakte van de muren van de oude huizen in de Koerdische dorpen en steden.

Naar het licht, sculptuur (papier-maché) Schaal (keramiek)

Hosyar is een zeer veelzijdige kunstenaar, die ook met verschillende materialen werkt. Op deze tentoonstelling zijn daarvan een aantal voorbeelden te zien. Naast schilderijen maakt hij ook objecten van papier-maché en keramiek. Van de laatste categorie zijn op deze tentoonstelling een paar grote borden te zien en een serie tegels. Ook dit staat in een lange Iraakse traditie. De oude muren van de gebouwen in verschillende beschavingen van het oude Mesopotamië (Sumerië, Akkadië, Assyrië en Babylonië) waren immers vaak overdekt met keramische mozaïeken.

Naast deze kleinere sculpturale objecten heeft hij ook een paar monumentale werken vervaardigd. Zo werd hij, samen met zijn broer Rebwar, in 2005 door de Koerdische regering uitgenodigd om het herdenkingsmonument in Halabja te vernieuwen. Van Hosyars hand werden een aantal mozaïeken geplaatst.

Een heel bijzondere opdracht kreeg Hosyar van Amnesty International. Hij werd uitgenodigd om in Colombia een monument te vervaardigen voor de slachtoffers van de burgeroorlog.

Van 2000 tot 2002 verbleef hij lange periodes daar. Naast het werken aan het monument gaf hij ook workshops voor de weeskinderen van de oorlog.

In deze expositie bieden wij een brede kijk op deze veelzijdige en bijzondere kunstenaar, met de nadruk op zijn recente werk.

Floris Schreve, februari 2010

Monument Columbia, 'De schaduw van de liefde' (2000-2022)

De schaduw van de liefde (Detail)

Hoshyar Rasheed (Sulaimania, Koerdistan 1971)

Opleiding

1992-1994 AKI Kunstacademie, Enschede

1996- 2000 Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam

Tentoonstellingen, Solo-

1987 Museum Sulaimania , Koerdistan
1992 Ali Najee Damascus, Syrië
1995 Galerie Space, London
1996 Galerie Art in Progress, Amsterdam
1997 Galerie Fred Bakker, Borne
1998 Galerie Fi Beiti, Amsterdam
1999 Galerie Zamoja, Koerdistan
1999 Galerie Fred Bakker, Borne
1999 Galerie Rudolf V, Amsterdam
2000 Kunst Mondial, Maastricht
2001 Galerie Fred Bakker, Borne
2001 Schröder Galerie/Ateliers, Den Haag
2002 Schröder Galerie/Ateliers, Den Haag
2002 Galerie Fred Bakker, Borne
2002 Galerie Eva's Appel, Haarlem
2003 Museum Halabja, Koerdistan
2004 Galerie Van der Straeten, Amsterdam

2004 Galerie/Museum, Koerdistan
2004 Maatschappij Arti et Amicitiae- Aida
Nederland

2005 Galerie Rudolf V, Amsterdam
2005 Galerie Fred Bakker, Borne
2005 Salon op90 Enschede.
2006 Galerie Annee, Haarlem
2006 Galerie Rudolf V, Amsterdam
2006 Galerie Nijehove ,Diepenheim
2007 Galerie OP 90 Enschede
2007 Galerie Jan en Rika de valk,Harlingen
2009 Galerie KS21,Utrecht

Tentoonstellingen, Groeps-

1992 Museum Sulaimania, Koerdistan
1993 Galerie Lesouspol, Parijs
1994 Atelier Galerie Lille, Frankrijk
1995 Wood Green Gallery, Londen
1996 Veemvloer, Amsterdam
1997 Schröder Galerie/Ateliers, Den Haag
1997 Galerie Artline, Borken, Duitsland
1997 Kunstschouw, Westerschouwen
1997 Lebovyc Gallery, Scarborough, Ontario,
Canada

1998 Museum Sellyen, Hongarije
1999 Kunstschouw, Westerschouwen
1999 Museum Rijswijk, Rijswijk

2000 ArtTwente, Hengelo, Schröder Galerie, Den Haag
2000 KunstRai 2000, Amsterdam, Schröder, Den Haag

2001 KunstRai 2001, Amsterdam,
Schröder Galerie, Den Haag
2001 Art Rotterdam, Rotterdam,
Schröder Galerie, Den Haag
2003 Holland Art Fair, Den Haag,
Schröder Galerie, Den Haag
2003 Galerie Année, Haarlem
2003 Galerie Rudolf V, Amsterdam
2005 Maatschappij Arti et Amicitiae,
Aida Nederlands

Prijzen/opdrachten

1997 Ontwerp T-shirts en boekenleggers voor
vluchtelingenactie
'Human rights have no border',
Amnesty International
1996-2001 Ontwerp ansichtkaarten,
Amnesty International
1997 Nederland 1, Moslim Omroep
1998 AVRO Kunstblik Publieksprijs
2000 Workshop met kinderen, De Krakeling,
Amsterdam
2000 Workshop met 250 kinderen, Trujillo,
Colombia
2002 Monument voor Vrede, Colombia, i.s.m.
Amnesty International
2004 Ontwerp ansichtkaarten,
Amnesty International

Publicaties / interviews

1998/1999 Diverse dagbladen
1998 Tijdschrift (Bijeen), Patricia Wessels
1998 Interview Plein Publiek, NCRV-radio
1998 Interview Liesbeth Brandt Korstius,
AVRO Kunstblik

1999 Tijdschrift (Bres), Eva Zaiser
1999 Haagsche Courant
1999 Interview Radio 5, Amsterdam
2000 Kunstproject Monument voor Vrede,
Colombia, Amnesty International
2002 Interview Liesbeth Brandt Korstius,
AVRO Kunstblik
2003 Interview Van Gewest tot Gewest, Ned.3